

Jumalateenistus Nõos P, 04.04.21, I ülestõusmispüha

Lektsioonid: Ho 6:1–3; 1Kr 5:6–8

Pihikõne: Ps 139:18

Jutlus: Mt 28:1–8 ja piiskoppide läkituse põhjal

Laulud: 117 (1–5); 108 (1–3, 4); 112 (1–19); 105 (1–4)

PIISKOPPIDE LÄKITUS **Kristuse ülestõusmise pühal, 4. aprillil 2021**

Aga kui hingamispäev oli möödas ja hakkas juba koitma nädala esimese päeva hommikul, tulid Maarja Magdaleena ja teine Maarja hauda vaatama (Mt 28:1).

Kui sageli oleme astunud sisse kalmistu väravatest, möödunud kümnetest ja kümnetest haudadest, et jõuda rahupaika, kuhu on maetud meie lähedased – eelnevad põlvkonnad ühes oma lootuste ja unistustega. Maarja ja Maarja Magdaleena eeskujul käime oma lähedaste *haudu vaatamas*. Enamasti eemaldame hauaplatsile kukkunud oksaraod, kuivanud lehed ja närtsinud lilled, süütame küünla või mitu ning seisatame vaikseks hetkeks. Meie südames ja huulil on palve, meeles ja mõtteis nii rõõmsad kui nukrad mälestused oma armsatest, kes puhkavad selles rahupaigas. See rahu tundub nii lõplik ja jäädav...

Me ei ole ilmselt kunagi suundunud surnuaeda ootuse või kartusega, et kohtame lähedase haulal kedagi, kes tervitab meid sõnumiga: *Teda ei ole siin, ta on üles äratatud. Tulge, vaadake paika, kus ta magas!* (Mt 28:6) Ent just nii juhtus nädala esimese päeva varahommikul Maarja ja Maarja Magdaleenaga, kui nad läksid Jeesuse hauda vaatama. Nad olid kaduvate inimestena harjunud ja leppinud surma kõigutamatu karmusega. Nad ei olnud osanud võtta tõsiselt Jeesuse sõnu, et Ta peab kolmandal päeval surnuist üles äratatama, ükskõik kui veenvalt need sõnad Jeesuse suust ka kõlasid. Naised teadsid, et surmaga ei anna kaubelda. Siiski ootas kahte Maarjat Jeesuse haulal uus reaalsus. Olukord oli oma ootamatuses nii ehmata, et valges rõivas ingel pidi neid rahustama sõnumiga *Teie ärge kartke!* (Mt 28:5).

Oleme viimase aasta kestel olnud sunnitud leppima koroonaviirusest tingitud ebarealse olukorraga. Meile on korduvalt öeldud, et peame harjuma selle viirusega elama. Täpselt nii, nagu olid Jeesuse hauda vaatama tulnud naised harjutanud ennast elama surmaga kui reaalsusega, mille eest keegi ei suuda põgeneda. Meie ümber on tänagi palju samasuguse veendumusega inimesi.

Ülestõusmise sõnum pöörab arusaama reaalsusest ja ebareaalsusest ümber. Pöörab õigetpidi! Loomise alguses oli igavene elu reaalsus, mille inimene keelatud vilja süües ja Jumala keelust üle astudes muutis kättesaamatuks unistuseks. Reaalsuseks sai hoopis surelikkus. Jumal parandas Jeesuses Kristuses inimeseks sündides ise esimeste sõnakuulmatute inimeste poolt aegade alguses tehtud vea. Taastus loomisjärgne seisukord.

Jeesuse Kristuse ülestõusmise uskujatele – kõigile kristlastele – koitis uus hommik ühes teadmise, et kõik haigused, kannatused ja isegi surm on ajalikud ning seetõttu kaduvad ja mööduvad. Uus tõeline reaalsus ei ole mitte viirused, teised haigused ja surm, mida ajalikus elus kogeme. Meil tuleb harjutada ennast hoopis usu ja teadmise, et kõigele sellele järgneb ülestõusmine ja elu.

Seda tõde uuest reaalsusest käskis ingel kuulutada hauda vaatama tulnud naistel kõigile Jeesuse jüngritele: *Ja minge kiiresti, öelge tema jüngritele, et ta on üles äratatud surnuist!* (Mt 28:7) Seda sõnumit kuulutavad Jeesuse Kristuse jüngrid – naised ja mehed – tänini. Ja teeme seda ka täna hommikul, kui üksteist rõõmsalt tervitame: *Kristus on üles tõusnud! Tõesti, Ta on üles tõusnud! Halleluuja!*

Urmas Viilma
peapiiskop

Tiit Salumäe
piiskop

Joel Luhamets
piiskop

MÕTISKLUS

Mart Jaanson

Kuulsime etteloetuna Mt ülestõusmissõnumit ja selle alusel koostatud EELK piiskoppide karjasekirja.

Oleme kuulnud, et ingel, keda naised varahommikul Jeesuse haua juures kohtasid, rahustas naisi: *Teie ärge kartke!* Samuti on Mt 28:4 öeldud, et hirmust ingli ees *värisesid valvurid ja kukkusid maha nagu surnud.*

Seega ehmatas ingli ilmumine kõiki kohalviibijaid. Miks nad ehmusid? Võiks loetleda kolm põhjust.

Esiteks ehmusid kõik kohalviibijad seetõttu, et ingel ilmus nii dramaatiliselt – koos maavärise misega taevast laskudes ja suurt hauakambri-kivi veeretades. Kui meie elus juhtub midagi nii ootamatut ja imelist, siis on loomulik, et me ehmime.

Teiseks ehmusid kohal viibinud surelikud inimesed seetõttu, et kohtusid väga püha olendiga. VT-s on palju kirjeldatud Jumala kohtumist inimesega, kuid piibliteadlased on välja toonud, et tõenäoliselt mõisteti vanas Iisraelis neid ilmumisi ikkagi Jumala esindaja, ingli/inglite ilmumisena. Seda seetõttu, et Jumalaga kohtumine oli surmav. Üleb ju Issand ise 2Ms 33:23 Moosesele: „...mu palet ei tohi keegi näha!”

Ingli nägemine ehk surmav polnud, kuid inimese kohtumine pühadusega on saksa võrdleva religiooniteadlase Rudolph Otto sõnul igal juhul *mysterium tremendum* 'pelutav saladus'. Selles on lisaks hirmutavale samas ka kütkestavust, oleneb sellest, millisenä Jumal tahab seda paista lasta. Näemegi, et hauda valvavad sõdurid tajusid pühaduse ilmumises hirmuäratavust, kuid naistele lasi ingel oma ilmumist paista pigem kütkestavana.

Kolmandaks aga võib ju öelda, et kõiki inimesi kohutab tundmatu, olgu see hea või halb. Ei Jeesuse hauda valvanud sõdurid ega sinna rutanud naised ei teadnud, kellega neil täpselt tegemist on.

Piiskopid oma karjasekirjas mainivad ka koroonaviirust, millest tänapäeval vaevalt ükski kõne või kirjutist vaikida ei saa. Mis parata, tegemist on ju kogu ühiskonda, isegi kogu inimese maiset elu puudutava nähtusega ja nõnda on arusaadav, et kõik valdkonnad püüavad oma seoseid viirusega kirjeldada.

Mina aga lisaksin piiskoppide viiruseseose juurde seda, et ka viiruse puhul on ju tegemist eelkõige tundmatu suurusega. Aasta tagasi oli seda veelgi enam märgata: maailma riigid, sh Eesti võtsid viirusehirmus vastu otsuseid, mis tagantjärele ei tundu alati väga õiged. Kuid et nähtus oli tundmatu, siis tekitas see rohkem hirmu kui võiks.

Nüüd, aasta hiljem oleme selle viirusega palju enam tuttavaks saanud ja see hakkab meile igapäevaseks muutuma. Arvan siiski – võib-olla veidi oponeerides karjasekirjale –, et koroonaviirus peabki meile igapäevaseks reaalsuseks saama. Inimkond on ju kogu aeg viirustega koos elanud – on ju viirused vanem ja inimkonnast sõltumatu osa loodusest – ning osa viirusi, nt *Herpes simplex* või isegi gripiviirus, on meie jaoks igapäevane asi.

Võrdleksin siinkohal hoopis ristiusk viirusega – selles tähenduses, et inimkond võiks temast veelgi rohkem „nakatuda“ ja õppida temaga koos elama. Võib-olla mõne jaoks tundub selline võrdlus kohatu, eriti kuna *virus* tähendab ladina keeles ju 'mürk'. Palun nende ees vabandust!

Ristiusk kindlasti mürk pole. Kuid vahetevahel, alates 19. sajandist, on seda siiski mürgiga võrreldud. Meenutagem kasvõi Karl Marxi kuulsast ütlust, et „religioon on oopium rahvale“ (oopium on narkootikum ja sellena siiski mürgiga võrreldav). Ja Jeesust nimetatakse UT-s „komistuskiviks“ ja „pahanduskaljuks“ (Rm 9:33; 1Pt 2:8), mis toob tüli ja mille otsa komistades võib valusasti haiget saada. Ka ütleb väga mees Siimeon isegi Jeesuse emale Maarjale, et tema hinge läbib poeg Jeesuse pärast mõök (Lk 2:34). Niisiis pole ristiusk päris ohutu asi. Ja kui see on tundmatu, siis tekitab see hirmu.

Kiriku ülesanne ongi inimkonnale näidata, et sõnum Kristuse ristist pole mitte midagi ohtlikku, mitte mürk, vaid hoopis vastumürk. Vastumürk sellele, mis meie elu tumestab ja lõpuks hävitab. Selleks aga tuleb ristiusk tutvustada niipalju kui võimalik, et ta muutuks järjest enam tuntuks ega tekitaks inimestes enam hirmu.

Piiskoppidega tuleb igati nõustuda, kui nad karjasekirjas sedastavad: „Uus tõeline reaalsus ei ole mitte viirused, teised haigused ja surm, mida ajalikus elus kogeme. Meil tuleb harjutada ennast hoopis usu ja teadmisega, et kõigele sellele järgneb ülestõusmine ja elu.“

Ristiinimesel on siiski vaja arvestada nende mõlema – nii vana ja kaduva, kui uue ja kadumatu – reaalsusega, sest ta on ühtaegu surelik ja surematu, patune ja õigeksmõistetud (*simul justus et peccator*). Armsa Jumala riigi reaalsuse kõrval ei tohi karta ka seda maist, kaduvat reaalsust: seda tuleb tundma õppida ja muuta see enda jaoks niimoodi võimalikult ohutuks.

Täna aga on eelmainitud uue reaalsuse, „vastumürgi“ ilmumise sünnipäev, Issanda Jeesuse Kristuse surnuist ülestõusmise püha. Ja tuleb paluda, et sõnum sellest „vastumürgist“ jõuaks inimesteni kõigist maailma nurkadest, rahvustest ja generatsioonidest. Nagu ütleb meie vana Agenda tänane kirikupalve: „et surma põudsed põllud igal pool ülestõusmise tuulest kahiseksid“. Et sõnumit surma võitmisest ning võimalusest pärida ülestõusmine ja elu ei kardetaks ning et selle vastu ei võideldaks.

Aamen.